

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/260/2021
Identifikačné číslo spisu:	5717208109
Dátum vydania rozhodnutia:	25.10.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:5717208109.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a členov senátu JUDr. Martina Vladíka a Mgr. Petra Melichera, v spore žalobkyne: Z. Š., nar. XX.XX.XXXX, bytom Ď. č. XX, zastúpená procesným opatrovníkom N. X., nar. XX.XX.XXXX, bytom Ď. č. XX a splnomocnenou zástupkyňou JUDr. Gabrielou Kľačanovou, advokátkou so sídlom Martin, ul. A. Kmeťa č. 10511/17, IČO: 42 216 541, proti žalovaným: 1/ I. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom U.Č. U., ul. H. č. XXX/X, 2/ V. Y. Y., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. H., ul. N. č. X, 3/ I. N. Y., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. H., ul. N. č. X, žalovaní 2/ a 3/ zastúpení splnomocneným zástupcom AK GRUBER, s.r.o., so sídlom Janka Kráľa č. 3, Banská Bystrica, IČO: 51 243 814, o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, veci vedenej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 10 C 21/2017, o dovolaní žalovaných 2/ a 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č. k. 8 Co 17/2021-429 zo dňa 28. mája 2021, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobkyňa má právo na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 10 C 21/2017-308 zo dňa 23.05.2019 určil, že vlastníkom trojizbového bytu č. X, nachádzajúceho sa na prízemí vo vchode č. X bytového domu súpisné číslo XXXX na ulici W. v I., postaveného na parcele KN-C číslo 1885/14 vo výmere 543 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoría, o veľkosti spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu a spoluvlastníckeho podielu na pozemku vo výške 6697/362830, evidovaného Okresným úradom Martin, odborom katastrálnym, na LV č. XXXX kat. územie: I. a parcely KN-C číslo 1885/14 o výmere 543 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoría, veľkosť spoluvlastníckeho podielu na pozemku predstavuje 6697/362830 pod stavbou bytového domu súpisné číslo XXXX, evidovaného na LV č. XXXX kat. územie I., je žalobkyňa (výrok I.). Žalobkyňa má proti žalovaným 1/ až 3/ povinným spoločne a nerozdielne právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok II.). Štát má proti žalovaným 1/ až 3/ povinným spoločne a nerozdielne právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok III.). O výške náhrady trov konania žalobkyne a štátu

rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (výrok IV.).

2. Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobou podanou na súd dňa 18.05.2017 sa žalobkyňa proti žalovaným 1/ - 3/ domáhala určenia, že je vlastníčkou 3-izbového bytu č. X, nachádzajúceho sa na prízemí vo vchode č. X bytového domu súpisné číslo XXXX na ulici W. v I., postaveného na parcele KN-C číslo 1885/14 o výmere 543 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria, o veľkosti spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu a spoluvlastníckeho podielu na pozemku vo výške 6697/361830, evidovaného Okresným úradom Martin, odborom katastrálnym, na LV č. XXXX kat. územie: I. a parcely KN-C číslo 1885/14 o výmere 543 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria, veľkosť spoluvlastníckeho podielu na pozemku predstavuje 6697/361830 pod stavbou bytového domu súpisné číslo XXXX, evidovaného na LV č. XXXX kat. územie: I. (ďalej „sporného bytu“). Súčasne proti žalovaným 1/ - 3/ požadovala náhradu trov konania. Žalobkyňa poukázala na ustanovenie § 37 ods. 1 a § 38 Občianskeho zákonníka a uviedla, že sa domnieva, že v čase podpisu darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena zo dňa 13.08.2009, ktorou darovala sporný byt žalovanému 1/ nebola schopná posúdiť jej obsah a súčasne posúdiť následky svojho konania. Samostatným dôvodom pre neplatnosť právneho úkonu je aj jeho rozpor s dobrými mravmi, pretože nezodpovedá právnym zásadám alebo spoločenským normám, ktoré sú všeobecne akceptované spoločnosťou. Žalovaní 1/, 2/ a 3/ žiadali žalobu žalobkyne zamietnuť.

3. Vychádzajúc z citovaných ustanovení (§ 137 písm. c/ zák. č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“, § 123, § 38 ods. 1, 2, § 39) Občianskeho zákonníka súd dospel po vykonanom dokazovaní k presvedčeniu, že žaloba žalobkyne je dôvodná, a to vo vzťahu k všetkým trom žalovaným. Predovšetkým žalobkyňa preukázala naliehavý právny záujem na určení toho, čoho sa domáhala, teda na určení svojho vlastníckeho práva nielen vo vzťahu k žalovaným 2/ a 3/, ktorí sú momentálne na listoch vlastníctva zapísaní ako bezpodieloví spoluvlastníci sporného bytu, ale aj vo vzťahu k žalovanému 1/, ktorý pri uzavretí darovacej zmluvy v prospech žalobkyne zriadil vecné bremeno, teda právo doživotného užívania sporného bytu. Vo vzťahu k žalovanému 1/ žalobkyňa touto žalobou vyriešila spornú otázku spočívajúcu v tom, že jej užívacie právo k predmetnému bytu sa odvíja od práva vlastníckeho a nie od práva vecného bremena, ktoré v dôsledku neplatne uzavretej darovacej zmluvy žalovaným 1/ v jej prospech platne zriadiť nemohol a vo vzťahu k žalovaným 2/ a 3/ žalobkyňa podaním určovacej žaloby vyriešila spornú otázku vlastníckeho práva, ak zápis v katastri nehnuteľností svedčí pre vlastnícke právo žalovaných. Podľa presvedčenia súdu bez takéhoto určenia nebolo by možné v katastri nehnuteľností vykonať zápis vlastníckych práv v prospech žalobkyne a výmaz existujúceho vecného bremena zriadeného v prospech žalobkyne žalovaným 1/. Teda žalobkyňa preukázala naliehavý právny záujem na určení toho, čoho sa domáhala, čo bol základný predpoklad preto, aby mohol jej určovacej žalobe vyhovieť. Pokiaľ ide o právne posúdenie veci, súd dospel k presvedčeniu, že darovacia zmluva, ktorú žalobkyňa uzavrela dňa 13.08.2009 so žalovaným 1/ a zmluva o zriadení vecného bremena vo forme notárskej zápisnice sp. zn. N 160/2009, NZ 27239/2009 dňa 13.08.2009, je absolútne neplatnou zmluvou, a to v dôsledku tej skutočnosti, že žalobkyňa tento právny úkon vykonala v duševnej poruche, ktorá ju robila na takýto úkon neschopnou. Situácia na strane žalobkyne a neschopnosť urobiť právny úkon v r. 2009 boli preukázané znaleckým posudkom, podľa ktorého žalobkyňa aj v r. 2009, teda v čase podpisovania spornej darovacej zmluvy trpela forenzne významnou duševnou poruchou, a to ľahkou duševnou zaostalosťou (ľahkou mentálnou retardáciou), ktorá ju robila na tento úkon nespôsobilou. Bolo to z dôvodu, že v posudzovanom období, ale aj mimo neho, bola schopnosť žalobkyne v oblasti spoločenských, právnych i majetkových vzťahov výrazne obmedzená na podklade trvalého zníženia mentálnych schopností. Významne bola znížená aj jej schopnosť posúdenia dlhodobějších konsekvencií konania, racionálneho zvažovania možných rizík konania. Konala nepremyslene pod vplyvom druhých osôb, nakoľko bola ľahko ovplyvniteľná a teda aj manipulovateľná. Podľa presvedčenia súdu preto darovacia zmluva spísaná vo forme notárskej zápisnice je neplatná v zmysle § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Za takýchto okolností potom je nutné vyvodiť záver, že žalovaný 1/ nemohol platne zriadiť ani vecné bremeno v prospech žalobkyne, a preto toto nemôže byť zapísané v katastri nehnuteľností, ale na druhej strane nemohol ani platne nadobudnúť a previesť vlastnícke práva k predmetnému bytu na žalovaných 2/ a 3/ kúpnu zmluvou uzavretou dňa 24.06.2016,

ktorej vklad bol povolený podľa zápisov na listoch vlastníctva pod V 3433/16 dňa 22.08.2016. Pokiaľ žalovaní 2/ a 3/ argumentovali a navrhli súdu dokazovanie ohľadne ich dobromyseľnosti pri nadobúdaní sporného bytu a poukazovali aj na nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo dňa 16.03.2016, súd uviedol, že sa nestotožnil predovšetkým so závermi, ktoré vyslovil Ústavný súd SR, vzhľadom na skutočnosť, že strany sporu v prejednávanej veci boli v inom právnom postavení a okolnosti prípadu boli iné než vo veci, ktorú tento prejednával. Okresný súd predovšetkým vychádzal zo skutočností, že vykonaným dokazovaním sa nepodarilo žalujúcej strane preukázať, že by žalovaný 1/ úmyselne zneužil postavenie žalobkyne, jej rozumovú nedostatočnosť a duševnú poruchu a za pomoci svojej matky zmanipuloval žalobkyňu do tej miery, aby s ním uzavrela darovaciu zmluvu. Z výpovedí, či už žalovaného 1/ alebo svedkyne F. U., nadobudol presvedčenie, že v roku 2009 krátko po smrti druhá žalobkyne mali snahu práve prevodom bytu na žalovaného 1/ žalobkyňu ochrániť pred zneužitím inými tretími osobami, ktoré by vo vzťahu k tejto nekonali dobromyseľne. Tieto tvrdenia sa žalujúcej strane vyvrátiť nepodarilo. Súd bol však toho presvedčenia, že žalovaný 1/ podcenil rozumovú situáciu žalobkyne a mal sa viac zaoberať skutočnosťou, či žalobkyňa práve v duševnom stave (v ktorom sa nachádza od malička podľa vyjadrenia psychiatra), je schopná platne uzatvoriť zmluvu. Ani u žalovaných 2/ a 3/ súd nemal preukázané, že by neboli dobromyseľnými nadobúdateľmi od žalovaného 1/, najmä ak nadobúdali byt 7 rokov potom, čo ho nadobudol žalovaný 1/. Je zrejmé, že žalovaní 2/ a 3/ nemohli, keďže žalobkyňu nikdy pred uzavretím zmluvy a ani pred vznikom súdneho sporu nevideli, posúdiť jej duševný stav a mať vedomosť o tom, že konala v duševnej poruche, na druhej strane aj napriek tomu, že u nich nebolo preukázané, že by nekonali dobromyseľne a bez presvedčenia, že uzatvárajú platnú kúpnu zmluvu so žalovaným 1/, a teda nebolo preukázané, že by neboli dobromyseľnými nadobúdateľmi od žalovaného 1/, bola táto skutočnosť pre konajúci súd irelevantná, a to vzhľadom na stav, v ktorom žalobkyňa uzatvárala darovaciu zmluvu so žalovaným 1/. V tejto súvislosti podľa súdu nebolo možné opomenúť, že žalobkyňa konala v duševnej poruche v roku 2009, ktorá ju robila nespôsobilou na uzatváranie tak vážnej zmluvy, ako je zmluva o prevode vlastníckeho práva k bytu. Nebola schopná podľa vyjadrenia znalca posúdiť dlhodobějšíe konsekvencie svojho konania, racionálne zvážiť riziká svojho konania, konať premyslene bez ovplyvnenia druhých osôb a bez manipulácie. Nebola schopná operovať s pojmami a predstavami, podliehala vplyvu okolia a ľahko sa mohla stať obeťou zneužitia. Podľa presvedčenia súdu preto nemohla posúdiť následky svojho konania, ani právne následky svojho právneho úkonu, ktorý pred notárom urobila. Za nutné považoval súd uviesť si, že žalobkyňa v roku 2009 ani po súčasnosť, nemala zákonného zástupcu a nemala osobu, ktorá by „strážila“ jej právne záležitosti. Aj v dôsledku tejto skutočnosti urobila úkon, ktorým po svojej smrti vylúčila z užívania sporného bytu svoje dve deti, na ňu odkázané a túto skutočnosť si následne uvedomila až po upozornení tretích osôb. Žalobkyňa bola slabšou zmluvnou stranou a práve vzhľadom na jej duševnú a rozumovú vyspelosť si zasluhovala dôslednú súdnu ochranu. Žalobkyňa od malička po súčasnosť, vzhľadom na svoj zdravotný hendikep, nebola schopná byť „bdelým“ vlastníkom a prevodcom vlastníckeho práva. Súd preto nemohol pripustiť, aby povýšil ochranu žalovaných 2/ a 3/ ako dobromyseľných nadobúdateľov na základe princípu ochrany dobromyseľných nadobúdateľov vlastníckeho práva pred ochranou duševne chorej osoby, ktorá bola k uzavretiu absolútne neplatného právneho úkonu v podstate zmanipulovaná svojím okolím, aj keď súd tomuto okoliu nevyčíta zlý úmysel, pretože nesporne preukázaný nebol. Za predpokladu, že by sa rozhodnutia súdov v budúcnosti mali vyvíjať v obdobných prípadoch tak, že by boli povýšené práva a ochrana dobromyseľných nadobúdateľov pred právami duševne chorých prevodcov vlastníckych práv ako pôvodných vlastníkov, otvoril by sa obrovský priestor pre špekulácie v oblasti prevodov nehnuteľností a zneužívanie duševne chorých vlastníkov, nakoľko práve duševne choré osoby, ktoré možno pre nezáujem okolia, alebo aj pre skutočnosť, že o ich chorobe okolie nevie, nemusia byť obmedzené spôsobilosťou na právne úkony a nad ich právami nebdie súdom ustanovený opatrovník ako ich zákonný zástupca. Za predpokladu, že by v takýchto prípadoch boli chránení dobromyseľní nadobúdatelia, strácajú potom aj opodstatnenie ustanovenia Občianskeho zákonníka o vydržaní ako o spôsobe nadobudnutia vlastníckeho práva po uplynutí zákonom stanovenej vydržacej doby v prípade dobromyseľnej držby. Súd preto svojím rozhodnutím poskytol ochranu vlastníckemu právu duševne chorej žalobkyne - pôvodnej prevodkyni vlastníckeho práva k spornému bytu a žalobe vyhovel v celom rozsahu. Vychádzal zo záverov, že žalobkyňa konajúca v duševnej poruche nemohla platne previesť vlastnícke práva na žalovaného 1/ a ten ako nevlastník nemohol platne previesť vlastnícke právo na žalovaných 2/ a 3/.

3.1. O trovách konania súd rozhodol podľa ustanovenia § 255 ods. 1 CSP a žalobkyni, ktorá bola v konaní proti žalovaným 1/ - 3/ plne úspešná, priznal právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

4. Na základe odvolania žalovaných v rade 2/ a 3/ Krajský súd v Žiline (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudok okresného súdu vo vzťahu k žalovaným 2/ a 3/ potvrdil. Rozsudok okresného súdu vo vzťahu k žalovanému 1/ zostal nedotknutý. O náhrade trov konania rozhodol tak, že žalobkyňa má voči žalovaným 2/ a 3/ povinným spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Mal za to, že rozsudok súdu prvého stupňa je vecne správny a preto ho postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil.

5. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie v potrebnom rozsahu vykonal dokazovanie nutné na posúdenie uplatneného nároku, výsledky dokazovania jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach správne vyhodnotil, pričom dospel k správnym skutkovým zisteniam a zdieľa aj jeho správny právny záver, ktorým žalobe žalobkyne vyhovel.

6. Žalovaní 2/ a 3/ v odvolaní nesúhlasili so záverom súdu, že uvedená zmluva je absolútne neplatnou v dôsledku tej skutočnosti, že žalobkyňa tento právny úkon vykonala v duševnej poruche, ktorá ju robila na takýto úkon neschopnou. V zmysle námietok voči znaleckému posudku zotrvali na svojom presvedčení, že ani súdny znalec z príslušného odboru nemôže jednoznačne a kategoricky zhodnotiť psychiatrický zdravotný stav osoby spätne 9 rokov dozadu, pokiaľ táto osoba nebola v danom čase (v roku 2009) v zdravotnej opatere lekára - psychiatra, pokiaľ zdravotné záznamy týkajúce sa psychiatrického zdravotného stavu tejto osoby sú k dispozícii až od roku 2014. Odvolací súd zhodne s okresným súdom sa oboznámil so znaleckým posudkom I.. N. H., znalkyne z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria a z tohto mal preukázané, že žalobkyňa aj v čase, keď podpisovala darovaciu zmluvu vyhotovenú formou Notárskej zápisnice N 160/2009, NZ 27239/2009 zo dňa 13.08.2009 trpela forenzne významnou duševnou poruchou, a to ľahkou duševnou zaostalosťou (ľahkou mentálnou retardáciou), ktorá ju robila na tento úkon nespôsobilou. Bolo to z dôvodu, že v posudzovanom období, ale aj mimo neho, bola schopnosť žalobkyne v oblasti spoločenských, právnych i majetkových vzťahov výrazne obmedzená na podklade trvalého zníženia mentálnych schopností. Významne bola znížená aj jej schopnosť posúdenia dlhodobějších konsekvencií konania, racionálneho zvažovania možných rizík konania. Konala nepremyslene pod vplyvom druhých osôb, nakoľko bola ľahko ovplyvniteľná a teda aj manipulovateľná. Zo znaleckého posudku tiež vyplýva, že analýzou zdravotnej dokumentácie ako aj záznamov ambulantného psychiatra (I.. J. Q.) bola u skúmanej osoby zistená prítomnosť forenzne významného duševného ochorenia, ide o ľahkú duševnú zaostalosť, v staršej terminológii označovanú ako Ľahká mentálna retardácia a to stredne ťažké pásмо. Daná diagnóza bola opakovane potvrdená psychometrickými technikami v priebehu psychologických vyšetrení a bola aj odlišená od dementného procesu. Ľahká duševná zaostalosť (mentálna retardácia) je globálna porucha, ktorá postihuje nielen intelekt, ale všetky psychické funkcie, vrátane osobnosti jedinca. Charakterizuje ju neschopnosť dosiahnuť veku zodpovedajúci stupeň intelektového vývoja. Intelekt je súbor schopností, ktoré umožňujú pohotovo a adekvátne reagovať na zmeny prostredia, riešiť nové problémy a nové situácie. Duševnú zaostalosť (mentálnu retardáciu) možno diagnostikovať iba v prípade, ak sa porucha intelektu objaví do 2. roku života, inak sa jedná o proces demencie. Príčinou poruchy vývoja psychických funkcií sú najčastejšie faktory genetické (vrodené). Znalkyňa mala možnosť oboznámiť sa aj s výsluchom I.. J. Q., lekárkou psychiatrickej ambulancie, u ktorej je žalobkyňa dlhodobo sledovaná a liečená. Táto tiež uviedla, že žalobkyňa trpí mentálnou retardáciou od narodenia, to znamená, že v tomto prípade mentálna retardácia je duševnou poruchou, ktorou trpí pacient od narodenia a s vekom, najmä teda v starobe sa tieto prejavy tohto ochorenia prehľbujú. Žalobkyňa trpí tým typom mentálnej retardácie, ktorá je dedičná, preto ak sa u jej detí takisto vyskytla mentálna retardácia, svedčí to o tom závere. Vzhľadom na uvedené bol záver znalkyne (vychádzajúci z obsahu spisu, oboznámenia sa so zdravotnou dokumentáciou a vyšetrením) ohľadom duševného ochorenia žalobkyne ku dňu urobenia právneho úkonu jednoznačný a bez pochyb. Podľa názoru odvolacieho súdu podala znalkyňa v znaleckom posudku na položené otázky dostatočné odpovede. Napokon pri výsluchu pred okresným súdom dňa 23.05.2019 jej nebola zo strany žalovaných 2/ a 3/, ktorí podali námietky voči znaleckému posudku (č. l. 188 spisu), položená žiadna otázka. V neposlednom rade možno v súvislosti so

zdravotným stavom žalobkyne pred uzavretím darovacej zmluvy poukázať aj na ňou k žalobe predložený znalecký posudok vypracovaný v súvislosti s návrhom zo dňa 20.01.1988 na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony jej dcéry I. Š., v ktorom sa ohľadom objektívnej anamnézy od žalobkyne uvádza: Pozn.: Referentka je simplexná, so sníženým intelektom, kontakt s ňou je obtiažny, niektoré údaje sú nespoľahlivé.

6.1. Ďalej podľa žalovaných 2/ a 3/ je záver znalkyne aj v rozpore s výpoveďou I. J. Q., ktorá na pojednávaní dňa 17.01.2018 uviedla, že pokiaľ by žalobkyni bol náležite vysvetlený obsah, účel a dopad právneho úkonu (darovania), tak by táto bola schopná tieto okolnosti pochopiť. V tejto súvislosti poukazovali na ich návrh na vypočutie N. D. Š., notárskej kandidátky, ktorá bola osobne prítomná pri uzatváraní predmetnej darovacej zmluvy formou notárskej zápisnice na notárskom úrade JUDr. Mariána Mikla v Martine, ktorý súd odmietol vykonať, čím boli ukrátení na svojich procesných právach, pričom sa súd žiadnym spôsobom s uvedeným v napadnutom rozsudku nevysporiadal. K uvedenému odvolací súd v prvom rade uvádza, že I. J. Q. pri výsluchu uviedla: „Ja neviem, do akej miery bol obsah darovacej zmluvy, jej následky, ktoré sú spojené s tým žalobkyni vysvetlené, pretože aj keď takéto vysvetlenia sú notármi poskytované alebo právnikmi pri uzatváraní teda takýchto zmlúv, tak často aj priemerne inteligentný človek nepochopí na prvé počutie obsah a zmysel takej zmluvy. Preto som si istá že, pokiaľ pani Š. (žalobkyni - poznámky odvolacieho súdu) bol vysvetľovaný obsah darovacej zmluvy spôsobom ako bežnému klientovi, tak ho určite nepochopila, ani jeho následky“. Naviac táto uviedla: „Pani Š. (žalobkyňa - poznámka odvolacieho súdu) je schopná urobiť len veľmi jednoduché úkony, zložitejšie úkony, napr. právne úkony si myslím, že schopná nie je robiť, pretože aj keď sa jej niečo vysvetlí, ona nie je schopná pochopiť všetky dôsledky takýchto úkonov a myslím, že z hľadiska jej postihnutia by prichádzalo do úvahy aj obmedzenie spôsobilosti na právne úkony“. Z uvedeného podľa odvolacieho súdu nevyplýva, že by podľa I. J. Q. bola žalobkyňa po náležitom vysvetlení právneho úkonu schopná tento pochopiť a to najmä nie jeho následky. Preto záver znalkyne nie je v rozpore s jej výpoveďou. Na tomto mieste odvolací súd zdôrazňuje, že len súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná; súd nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania, a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy; posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie účastníkov konania (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 95/2012 zo dňa 23.01.2013 alebo sp. zn. 6 Cdo 248/2012 zo dňa 15.04.2013); svoje rozhodnutie o prípadnom nevykonaní navrhnutých dôkazov je však okresný súd povinný v rozhodnutí stručne odôvodniť. Zo zápisnice z pojednávania zo dňa 17.01.2018 vyplýva, že okresný súd sa návrhom na vypočutie N. D. Š. zaoberal a nepripustil ho. Za rozhodujúcu totiž považoval otázku, či aj pri náležitom oboznámení sa s obsahom právneho úkonu (čo by svedkyňa zrejme potvrdila) duševný stav žalobkyne umožnil pochopiť jeho obsah, právne následky, teda či rozpoznávacía schopnosť žalobkyne nebola narušená psychickou poruchou do tej miery, že nebola schopná takýto úkon uzavrieť a za predpokladu, že ošetrojúca psychiatrická žalobkyne konštatuje u žalobkyne vrodenu duševnú poruchu. Preto okresný súd za rozhodujúci považoval dôkazný prostriedok predstavujúci nariadenie znaleckého dokazovania. Za tohto stavu ani odvolací súd nevidel dôvod na vypočutie navrhutej svedkyne.

6.2. Na námietku žalovaných 2/ a 3/ v odvolaní predstavujúcu nezaobranie sa otázkou spôsobu nadobudnutia sporného bytu do vlastníctva žalobkyne, odvolací súd neprihliadol. Nielenže túto okolnosť ničím nepreukázali ale považoval ju pre právne posúdenie sporu za právne bezvýznamnú.

6.3. K námietke žalovaných 2/ a 3/ ohľadom okolností súvisiacich s uzatvorením predmetnej darovacej zmluvy (s iniciatívou prišla sama žalobkyňa, ktorá navrhla darovanie a až na základe toho sa žalobkyňa dohodla s matkou žalovaného 1/, že byt žalobkyňa daruje jej synovi s tým, že budú zachované všetky užívacie práva žalobkyne a že žalobkyni bude poskytnutá opatera), z ktorých jednoznačne vyplýva, že žalobkyňa chápala podstatu a právne dôsledky darovania a k darovaniu bytu nemohla byť žalovaným, resp. jeho matkou zmanipulovaná, odvolací súd uvádza, že uvedené naopak svedčí o tom, že bola ľahko ovplyvniteľná.

6.4. Napokon žalovaní 2/ a 3/ považovali za nesprávne ako okresný súd vyhodnotil právnu situáciu v súvislosti s ich uplatnenou obranou domáhajúcou sa právnej ochrany ako dobromyseľných nadobúdateľov a ktorých právo by malo byť silnejšie v tomto prípade ako právo prevodcu - žalobkyne. Na tomto mieste odvolací súd uvádza, že sa stotožňuje a osvojuje si záver okresného súdu, ktorý nemohol pripustiť, aby povýšil ochranu žalovaných 2/ a 3/ ako dobromyseľných nadobúdateľov na

základe princípu ochrany dobromyseľných nadobúdateľov vlastníckeho práva pred ochranou duševnej chorej osoby, ktorá bola k uzavretiu absolútne neplatného právneho úkonu v podstate zmanipulovaná svojím okolím. Považoval preto za správne, keď poskytol ochranu jej vlastníckemu právu ako pôvodnej prevodkyni vlastníckeho práva k spornému bytu. Nestotožnil sa so žalovanými 2/ a 3/ v tom, že by bolo odmietnutie záverov Ústavného súdu SR zo strany súdu v napadnutom rozsudku bez relevantného zdôvodnenia.

6.5. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, § 262 ods. 1, § 255 ods. 1 CSP.

7. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalovaní 2/ a 3/. Žalovaní uviedli, že sa nestotožňujú s právnym posúdením súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu a ich rozhodnutia považujú za nesprávne a nezákonné. Žalovaní považovali z hľadiska posúdenia správnosti a zákonnosti napadnutého rozhodnutia v rámci subsumovania pod jednotlivé dovolacie dôvody za rozhodujúce vyriešenie zásadných skutkových a právnych otázok, týkajúcich sa súdnej veci:

1. Možnosť prelomenia zásady nem plus iuris v súvislosti s poskytnutím právnej ochrany žalovaným v rade 2/ a 3/ ako dobromyseľným nadobúdateľom nehnuteľnosti od prípadného nevlastníka.

2. Posúdenie, či žalobkyňa bola spôsobilá prijať dar od svojho druha, a tak nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti, ktoré súd v napadnutom rozhodnutí určil.

3. Posúdenie, či vykonané dokazovanie vzhľadom na procesné návrhy žalovaných v rade 2/ a 3/ postačuje na konštatovanie, že žalobkyňa ku dňu urobenia právneho úkonu - darovacej zmluvy v roku 2009 trpela takou duševnou poruchou, ktorá ju učinila nespôsobilou na takýto právny úkon.

7.1. K prvému dôvodu:

Za predpokladu, že by došlo k ustáleniu právneho záveru, že darovacia zmluva, ktorú žalovaná uzavrela v roku 2009 so žalovaným 1/ vo forme notárskej zápisnice zo dňa 13.08.2009 je absolútne neplatnou zmluvou, a to v dôsledku tej skutočnosti, že žalobkyňa tento právny názor vykonala v duševnej poruche, ktorá ju urobila na takýto úkon neschopnou, je kardinálnou otázkou posúdenie vzájomnej právnej pozície žalobkyne ako osoby, konajúcej v duševnej poruche pri uzatváraní darovacej zmluvy, ktorou obdarovala žalovaného 1/ a právnej pozície žalovaných 2/ a 3/, ktorí na základe kúpnej zmluvy nadobudli v dobrej viere predmetnú nehnuteľnosť od predávajúceho - žalovaného 1/, ako vlastníka evidovaného na príslušnom liste vlastníctva. K otázke posúdenia dobromyseľnosti, žalovaných 2/ a 3/ zaujal stanovisko už súd prvej inštancie, ktorý konštatoval, že nebolo preukázané, že by žalovaní 2/ a 3/ nekonali dobromyseľne a bez presvedčenia, že neuzatvárajú platnú kúpnu zmluvu, najmä ak nadobúdali predmetný byt sedem rokov po tom, čo ho nadobudol žalovaný 1/ od žalobkyne.

7.2. Ďalej súd konštatoval, že žalovaní 2/ a 3/ nemohli posúdiť duševný stav žalobkyne a nemohli mať vedomosť o tom, že žalobkyňa koná v duševnej poruche. Navyše žalovaných 2/ a 3/ v ich dobromyseľnosti umocňoval fakt, že darovacia zmluva, ktorou mala žalobkyňa previesť právo na žalovaného 1/ bola uzatvorená vo forme notárskej zápisnice na renomovanom notárskom úrade. Je teda možné konštatovať, že tak ako súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd považoval žalovaných 2/ a 3/ za dobromyseľných nadobúdateľov. V tejto súvislosti žalovaní 2/ a 3/ namietajú spôsob, akým súd prvej inštancie odignoroval konštatovanie o dobromyseľnosti žalovaných 2/ a 3/, keď vyslovil, že okolnosť dobromyseľnosti žalovaných 2/ a 3/ považuje za irelevantnú, vzhľadom na stav, v ktorom žalobkyňa uzatvárala darovaciu zmluvu so žalovaným 1/. Názor súdu, keď uprednostní ochranu pôvodného vlastníka a to aj z dôvodu jeho nepriaznivého psychického zdravotného stavu pred ochranou dobromyseľného nadobúdateľa je nesprávny, neudržateľný a je v rozpore s aktuálnymi právnymi tendenciami a právne relevantnou judikatúrou. Poukázal na to, že princíp dobrej viery, chrániaci účastníkov súkromnoprávných vzťahov, je jedným z kľúčových prejavov odvíjajúceho sa od princípu právneho štátu. Nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobúdal v dobrej viere, musí byť poskytovaná ochrana, nakoľko v opačnom prípade by si nemohol byť istý svojím vlastníctvom, čo by bolo v rozpore s poňatím materiálneho právneho štátu.

7.3. Žalovaní 2/ a 3/ vnímajú nejednotnosť v právnej praxi Slovenskej republiky týkajúcej sa uplatňovania zásady nemo plus iuris a jej prelomenia v prospech dobromyseľného nadobúdateľa vlastníckeho práva od nevlastníka. Je známa názorová nejednotnosť pri posudzovaní tejto otázky a to najmä v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR oproti rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu SR.

7.4. V konaní poukázali aj na nález Ústavného súdu SR I. ÚS 549/2015 zo dňa 16.03.2016, ktorý

prezentuje tendencie z hľadiska uplatnenia princípu ochrany dobrej viery nadobúdateľa, pričom dochádza k prelomeniu princípu *nemo plus iuris*. Odmietnutie záverov tohto rozhodnutia zo strany súdu bez relevantného zdôvodnenia, len zo strohým konštatovaním, že strany sporu v prejednávanej veci okresného súdu boli v inom právnom postavení a okolnosti prípadu boli iné, než vo veci prejednávanej Ústavným súdom SR neobstojí, je nesprávne a arbitrárne. V danej veci žalovaní 2/ a 3/ poukázali na rad ďalších rozhodnutí - nálezov Ústavného súdu SR, a to najmä na nález I. ÚS 151/016, I. ÚS 460/2017, v ktorých ústavný súd jednoznačne vyslovil právny názor v prospech dobromyseľného nadobúdateľa veci, ktorý nadobudol nehnuteľný majetok s dôverou v materiálnu publicitu zápisu v katastri nehnuteľnosti.

7.5. Z hľadiska rozhodovacej praxe najvyššieho súdu sú žalovaní 2/ a 3/ vedomí donedávna nejednotnosti rozhodnutia NSSR. Poukazujú na rozhodnutia NS SR, kde najvyšší súd vyslovil názor, že ochranu skutočného vlastníctva, zaručovanú zásadou, že nikto nemôže previesť viac práv, než má sám, možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa, len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejme, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol (uznesenie NS SR 6 Cdo/71/2011). V prípade žalovaných 2/ a 3/ takáto pochybnosť vylúčená bola.

7.6. Žalovaným 2/ a 3/ je známa skutočnosť, že Najvyšší súd SR rozhodol vo veci 1 VObo 2/2020, ktorým vyslovil názor, ktorý svedčí v neprospech žalovaných 2 /a 3/. Napriek uvedenému žalovaní 2/ a 3/ trvajú na tom, že je daný dovolací dôvod a tým daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/, resp. aj a/ CSP. Poukazujú pri tom najmä na rozhodovaciu prax Ústavného súdu SR. Ďalej poukázali na vývoj rozhodovacej praxe v rámci danej problematiky, aj najvyšších súdnych autorít Českej republiky. Je známe, že napokon Veľký senát Najvyššieho súdu Českej republiky rozsudkom sp. zn. 31 Cdo 353/2016 zo dňa 09.03.2016 podriadil právnomu názoru Ústavného súdu ČR, ktorý dlhodobo judikoval právny názor, že aj podľa právnej úpravy účinnej do 31.12.2013 bolo možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľnosti od nevlastníka a to na základe dobrej viery nadobúdateľa v zápis v katastri nehnuteľnosti. S účinnosťou od 01.04.2014 bola táto otázka jednoznačne vyriešená legislatívne v novom občianskom zákonníku platnom na území Českej republiky v § 984 ods. 1. Poukázali na to, že česká právna prax a taktiež vývoj slovenskej a českej právnej úpravy vychádza z rovnakých, totožných prameňov práva a historických súvislostí, a teda rozhodnutia najvyšších súdnych inštitúcií Českej republiky ako i posúdenie ustanovení právnych predpisov Českej republiky má významný vplyv aj v právnom prostredí Slovenskej republiky.

7.7. Napokon poukázali aj na rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý poskytuje súdnu ochranu dobromyseľnému nadobúdateľovi vlastníckeho práva pred pôvodným vlastníkom. Konkrétne poukázal na rozsudok GLADIS - HEVA v. Ruská federácia zo 06.09.2011 - sťažnosť č. 7097/10. Právnu ochranu dobromyseľného nadobúdateľa vlastníckeho práva ESJP judikoval aj v ďalších rozhodnutiach, napr. BELLER v. Taliansko, rozsudok Veľkého senátu z 28.05.2002 - sťažnosť č. 33202/96, Moska v. Poľsko, rozsudok z 15.09.2009, sťažnosť č. 1037/05, a ďalšie.

7.8. K druhému dôvodu:

Súd prvej inštancie sa nezaoberal otázkou, či žalobkyňa bola schopná a spôsobilá dar od svojho druhu N. Y. prijať. Tieto okolnosti odvolací súd považoval za právne bezvýznamné. Tým, že sa súd nezaoberal vyššie uvedenou námietkou žalovaných 2/ a 3/, je daný dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

7.9. K tretiemu dôvodu:

Žalovaní 2/ a 3/ v konaní zhodne navrhli a trvali na výsluchu N.. D. Š., notárskej kandidátky, ktorá bola osobne prítomná pri uzatváraní predmetnej darovacej zmluvy formou notárskej zápisnice na notárskom úrade JUDr. Mariána Mikla v Martine. Súd prvej inštancie odmietol vykonať výsluch N.. D. Š., uviedli, že súd celkom nedôvodne a bez ďalšieho zdôvodnenia uviedol, že navrhovaný svedok si nebude konkrétne okolnosti prípadu pamätať. Súd prvej inštancie a následne odvolací súd sa s okolnosťou, že nevykonaný dôkaz nevykonali a navrhnutého svedka nevypočul, hoci na tom žalovaní trvali, relevantným spôsobom v oboch rozsudkoch nevysporiadali, že žalovaní v rade 2/ a 3/ na vykonaní vyššie uvedeného dokazovania trvali, tvrdia, že súd znemožnil a odňal žalovaným 2/ a 3/ v dôsledku nesprávneho procesného postupu možnosť, aby uskutočňovali svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a je daný dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP. Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhli, aby dovolací súd v zmysle § 449 ods. 1 CSP zrušil rozsudok krajského súdu a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, resp., aby zrušil aj rozsudok Okresného súdu v Martine a vec vrátil so záväzným právnym názorom tomuto súdu.

8. K dovolaniu žalovaných sa písomne vyjadrila žalobkyňa, pričom mala za to, že dovolanie nie je dôvodné a dovolacie dôvody, ako ich žalovaní načrtli, neexistujú. Žalobkyňa navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalovaného 2/ a 3/ zamietol a zároveň si uplatnila aj právo na náhradu trov konania.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP) zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

10. Žalovaní smerujú dovolanie s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. c), resp. a) CSP.

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP.

12. Žalovaní 2/ a 3/ prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, pričom namietali nedostatok v dokazovaní (nevykonanie navrhovaného dôkazu - výsluchu svedka N.. Š., notárskej kandidátky, ktorá bola osobne prítomná pri uzatváraní darovacej zmluvy formou notárskej zápisnice), nedostatočne zistený skutkový stav súdmi nižších inštancií, ako aj nedostatok odôvodnenia až arbitrárnosť rozhodnutí súdu prvej inštancie a aj odvolacieho súdu.

13. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

14. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či sp. zn. 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, 5 Cdo 57/2019) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

16. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry

ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

17. V súvislosti s námietkou žalovaných 2/ a 3/ o nedostatku odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, je potrebné poukázať na to, že na rokovaní Občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 03.12.2015 bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, z ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku, výnimočne, keď písomne vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje také zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ OSP“.

18. Uvedené stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, považuje dovolací súd za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci. Dovolací súd dodáva, že obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

19. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. V odôvodnení svojich rozhodnutí súdy oboch nižších inštancií popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako o ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí vysporiadal so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami, ako aj s námietkami žalovaných 2/ a 3/ uvedenými v odvolaní. Jeho myšlienkový postup je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie a s jeho skutkovými i právnymi závermi. Z uvedeného je teda celkom zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru odvolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Takisto samotná skutočnosť, že dovolateľ so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bola strana sporu pred všeobecným súdom úspešná, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi (I. ÚS 50/04), ani právo, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04).

19.1. K námietke žalovaných 2/ a 3/ o tom, že súd prvej inštancie a odvolací súd sa riadne nevysporiadali s rozhodnutiami ústavného súdu I. ÚS 549/2015 a I. ÚS 151/2016, najvyšší súd uvádza, že týmito rozhodnutiami sa súd prvej inštancie zaoberal v bode 31. odôvodnenia svojho rozhodnutia, rovnako aj odvolací súd k uvedenému zaujal stanovisko v bode 15. odôvodnenia rozhodnutia v poslednom odseku. Odvolací súd vo vzťahu k odvolacej námietke žalovaných, že sa súdy nezaoberali námietkou, či žalobkyňa bola spôsobilá dar od N. Y. prijať, túto odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodnú, pričom k tejto zaujal svoje stanovisko v bode 15. odôvodnenia svojho rozsudku na strane 12 odôvodnenia v druhom odseku, keď konštatoval, že na túto neprihliadol, s tým, že nielenže táto okolnosť ničím nebola preukázaná, ale považoval ju pre právne posúdenie sporu za právne bezvýznamnú.

20. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky

otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

21. Vo vzťahu k námietke nevykonania navrhovaného dôkazu výsluchom N.. D. Š. ako osoby prítomnej pri spisovaní a uzatváraní spornej darovacej zmluvy formou notárskej zápisnice, že sa súdy s nevykonaním navrhnutého dôkazu relevantným spôsobom nevysporiadali.

22. K uvedenej námietke dovolací súd uvádza, že ak všeobecný súd nevykoná dôkaz navrhovaný stranou konania, hoci tento má preukazovať takú, medzi stranami konania spornú skutkovú okolnosť, ktorá je pre meritórne posúdenie žalobného nároku významná, či dokonca rozhodujúca, znemožní tým strane konania uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces. Znamená to vo svojich dôsledkoch aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 168/2019).

23. Aj najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach viackrát dospel k právnemu záveru, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie (napr. sp. zn. 4 Cdo 100/2018, 5 Cdo 202/2018).

24. Najvyšší súd uvádza, že s odôvodnením nevykonania navrhovaného dôkazu sa náležite vysporiadali súdy nižších inštancií. Odvolací súd v bode 15. odôvodnenia konštatoval, „že I.. J. Q. pri výsluchu uviedla: „Ja neviem, do akej miery bol obsah darovacej zmluvy, jej následky, ktoré sú spojené s tým žalobkyni vysvetlené, pretože aj keď takéto vysvetlenia sú notármi poskytované alebo právnikmi pri uzatváraní teda takýchto zmlúv, tak často aj priemerne inteligentný človek nepochopí na prvé počutie obsah a zmysel takej zmluvy. Preto som si istá že, pokiaľ pani Š. (žalobkyni - poznámky odvolacieho súdu) bol vysvetľovaný obsah darovacej zmluvy spôsobom ako bežnému klientovi, tak ho určite nepochopila, ani jeho následky“. Naviac táto uviedla: „Pani Š.Á. (žalobkyňa - poznámka odvolacieho súdu) je schopná urobiť len veľmi jednoduché úkony, zložitejšie úkony, napr. právne úkony si myslím, že schopná nie je robiť, pretože aj keď sa jej niečo vysvetlí, ona nie je schopná pochopiť všetky dôsledky takýchto úkonov a myslím, že z hľadiska jej postihnutia by prichádzalo do úvahy aj obmedzenie spôsobilosti na právne úkony“. Z uvedeného podľa odvolacieho súdu nevyplýva, že by podľa I.. J. Q. bola žalobkyňa po náležitom vysvetlení právneho úkonu schopná tento pochopiť a to najmä nie jeho následky. Preto záver žalobkyne nie je v rozpore s jej výpoveďou. Na tomto mieste odvolací súd zdôrazňuje, že len súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná; súd nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania, a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy; posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie účastníkov konania (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 95/2012 zo dňa 23.01.2013 alebo sp. zn. 6 Cdo 248/2012 zo dňa 15.04.2013); svoje rozhodnutie o prípadnom nevykonaní navrhnutých dôkazov je však okresný súd povinný v rozhodnutí stručne odôvodniť. Zo zápisnice z pojednávania zo dňa 17.01.2018 vyplýva, že okresný súd sa návrhom na vypočutie N.. D. Š. zaoberal a nepripustil ho. Za rozhodujúcu totiž považoval otázku, či aj pri náležitom oboznámení sa s obsahom právneho úkonu (čo by svedkyňa zrejme potvrdila) duševný stav žalobkyne umožnil pochopiť jeho obsah, právne následky, teda či rozpoznávací schopnosť žalobkyne nebola narušená psychickou poruchou do tej miery, že nebola schopná takýto úkon uzavrieť a za predpokladu, že ošetrojúca psychiatrická žalobkyne konštatuje u žalobkyne vrodennú duševnú poruchu. Preto okresný súd za rozhodujúci považoval dôkazný prostriedok predstavujúci nariadenie znaleckého dokazovania. Za tohto stavu ani odvolací súd nevidel dôvod na vypočutie navrhutej svedkyne“.

24.1. Najvyšší súd dospel k záveru, že predmetná svedecká výpoveď nebola spôsobilá v akomkoľvek smere prispieť k objasneniu dôvodu absolútnej neplatnosti daného právneho úkonu - darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena formou notárskej zápisnice, z dôvodu že žalobkyňa tento právny úkon vykonala v duševnej poruche, ktorá ju robila na takýto právny úkon neschopnou, tak ako to podrobne rozviedol odvolací súd. Najvyšší súd na základe vyššie uvedeného sa stotožnil s názorom súdov nižších inšancií, že navrhnuté vykonanie dokazovania v tomto smere považoval za nadbytočné a stotožnil sa najmä s odôvodnením v tom zmysle, že za rozhodujúcu považoval otázku, či aj po náležitom oboznámení sa s obsahom právneho úkonu duševný stav žalobkyne umožnil pochopiť jeho obsah, právne následky, teda či rozpoznávacia schopnosť žalobkyne nebola narušená psychickou poruchou do tej miery, že nebola schopná takýto úkon uzavrieť a za predpokladu, že ošetrujúca psychiatrická žalobkyne konštatuje u žalobkyne vrodenú duševnú poruchu. Najvyšší súd dospel k záveru, že výsluch svedkyne JUDr. Školníkovej nepreukazoval medzi stranami sporu takú spornú skutkovú okolnosť, ktorá bola pre meritórne posúdenie žalobného nároku významná, čím nebolo žalovaným 2/, 3/ znemožnené uskutočňovať ich procesné práva, v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

24.2. V súvislosti s namietaným porušením zásady nevykonania navrhovaného dôkazu dovolací súd uvádza, že súd v konaní nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania. Súd hodnotí predložené dôkazy, resp. vykonáva dokazovanie aj inými dôkazmi, než predložia strany a následne ich hodnotí podľa svojho uváženia v zmysle zákona. Zákon vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov a táto zásada znamená, že záver, ktorý si sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu, pričom hodnotiacia úvaha súdu musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu veci a výsledok hodnotenia dôkazov majú byť súčasťou rozsudku.

25. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd dospel k záveru, že žalovaní 2/, 3/ neopodstatnene namietajú, že súd prvej inšancie v spojení s odvolacím súdom im nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočňovať ich patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP).

Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. c) CSP

26. Žalovaní 2/ a 3/ prípustnosť podaného dovolania vyvodzujú aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, t. j., že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP dovolatelia namietali nesprávne právne posúdenie ohľadom právnej otázky možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka dobromyseľným kupujúcim. V tejto súvislosti poukázali na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 71/2011 a rozhodnutie Ústavného súdu SR I. ÚS 549/2015, resp. aj I. ÚS 460/2017 ako aj na rozhodnutie NS ČR 31 Cdo 353/2016.

27. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, pri riešení ktorej sa v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyskytla nejednotnosť navonok prejavovaná v prijatí odlišných právnych názorov. Ide teda o otázku, ktorú už dovolací súd riešil, avšak právne názory dovolacích senátov sa ešte neustálili (nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu). Najvyšší súd v rozhodnutiach sp. zn. 8 Cdo 78/2017 a sp. zn. 3 Cdo 196/2018 už uviedol, že ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, je povinný označiť rozhodnutia dovolacieho súdu, v ktorých dovolací súd o danej právnej otázke rozhodoval rozdielne (zaujal iné právne závery). Podobne v rozhodnutí sp. zn. 8 Cdo 141/2017 uviedol, že ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z uvedeného ustanovenia, neoznačil rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré o danej právnej otázke zaujali rozdielne právne závery, nemôže dovolací súd uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. Ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. Skutočnosť, že dovolateľ vyvodzujúci prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP neuvedie rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sú rozdielne, považuje najvyšší súd za absenciu náležitostí dovolania v zmysle § 431 až § 435 CSP (porovnaj 1 Cdo 206/2016, 8 Cdo 141/2017, 8 Cdo 50/2017).

28. Najvyšší soud predovšetkým konstatuje, že do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nepatria rozhodnutia ústavného súdu, krajských súdov Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Českej republiky ani Európskeho súdu pre ľudské práva (m. m. R 71/2018, 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 165/2018, 6 Cdo 79/2017). Pokiaľ je riešenie určitej právnej otázky odvolacím súdom rozhodovaná týmito súdmi (teda aj ústavným súdom) rozdielne, nemôže ísť o rozdielnu rozhodovaciu činnosť relevantnú v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Na základe uvedeného najvyšší súd nemohol prihliadať na dovolateľmi označené rozhodnutia ústavného súdu, resp. ani rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR (sp. zn. 31 Cdo 353/2016).

29. V rozhodnutí 6 Cdo 71/2011 najvyšší súd vo veci, ktorej predmetom bolo určenie veci do dedičstva, zrušil napadnuté odvolacie rozhodnutie z dôvodu nesprávneho posúdenia otázky naliehavého právneho záujmu na určení vlastníctva. Okrem toho tiež uviedol, že «nemožno vylúčiť situáciu, keď proti princípu ochrany práva pôvodného vlastníka bude pôsobiť princíp ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa. V súvislosti s riešením kolízie týchto princípov dovolací súd zastáva názor, že ochranu skutočného vlastníka, zaručovanú zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejmé, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol ... Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe ... O dobrú vieru ide vtedy, ak nadobúdateľ nehnuteľnosti ani pri vynaložení potrebnej opatrnosti, ktorú možno od neho s ohľadom na okolnosti a povahu prípadu požadovať, nemal, prípadne nemohol mať (z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca) dôvodné pochybnosti o tom, že v skutočnosti subjektu, ktorý je ako nositeľ určitého práva zapísaný v katastri (evidencii) nehnuteľností, takéto právo nesvedčí.»

30. V tomto rozhodnutí sa najvyšší súd mierne odklonil od ustálenej rozhodovacej činnosti, kedy pripustil, že za výnimočných okolností ochranu skutočného vlastníka, zaručovanú zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa. V odôvodnení tiež uviedol, že „o dobrú vieru ide vtedy, ak nadobúdateľ nehnuteľnosti ani pri vynaložení potrebnej opatrnosti, ktorú možno od neho s ohľadom na okolnosti a povahu prípadu požadovať, nemal, prípadne nemohol mať (z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca) dôvodné pochybnosti o tom, že v skutočnosti subjektu, ktorý je ako nositeľ určitého práva zapísaný v katastri (evidencii) nehnuteľností, takéto právo nesvedčí.

30.1. Dovolací súd k predloženému rozhodnutiu najvyššieho súdu uzatvára, že pri jeho zovšeobecnení vychádza zo zásady prednosti princípu „nemo plus iuris“, a ako výnimku pripúšťa aj úspech princípu „bona fides“. Dokonca aj v dovolateľmi predloženom rozhodnutí ústavného súdu (I. ÚS 549/2015), ktoré nie je možné považovať za „dovolacie rozhodnutie“, zvýraznil ústavný súd v prospech „bona fides“ právny názor, že vyššie riziko má niest' nedbalý vlastník, než nadobúdateľ v dobrej viere. Otázka, či sa súdy v individuálnych okolnostiach daného prípadu neodklonili od všeobecných právnych východísk pri interpretovaní sporu „nemo plus iuris“ vs. „bona fides“, súvisí s ich skutkovými zisteniami; zodpovedanie tejto otázky je vždy v každom konkrétnom prípade jedinečné. Odvolací súd v súvislosti s preferenciou princípu „nemo plus iuris“ akcentoval okolnosti, ktoré skutkovo ani právne v prípade uvádzaných rozhodnutí ústavného súdu v hre neboli, a to predovšetkým skutočnosť, že konanie o neplatnosť právneho úkonu (darovacej zmluvy o zriadení vecného bremena, či určenie, že žalobca je vlastníkom bytu), o ktoré ide v napadnutom odvolacom rozhodnutí a konanie o určenie, že vec patrí do dedičstva nie sú totožnými konaniami, pričom v každom z nich sa posudzujú i rozdielne skutkové a právne otázky. Rovnako v okolnostiach posudzovanej veci neobstoja skutkové a právne dôvody preferencie ochrany dobromyseľného nadobúdateľa nehnuteľnosti pred princípom „nemo plus iuris“, a to už len z dôvodu, že v teraz posudzovanej veci kruciálne dôvody úspechu pôvodného vlastníka nehnuteľnosti (žalobcu) spočívali v absolútnej neplatnosti právneho úkonu - zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva, na základe ktorého nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, a teda nemožno uvažovať o ochrane vlastníckeho práva, hoc i dobromyseľného

nadobúdateľa.

31. Najvyšší súd poukazuje na to, že nálezom sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo dňa 16.03.2016 ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 21 CoKR 3/2013 z 29. októbra 2013 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obdo 24/2014 z 30. apríla 2014. Podstatou konania pred všeobecnými súdmi bola žaloba sťažovateľa, ktorou sa podľa § 78 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov domáhal vylúčenia nehnuteľností z konkurznej podstaty zapísaných pre katastrálne územie mesta 2 ako kultúrny dom súp. č. 2270, o výmere 1750 m² a zast. plocha o výmere 1051 m², ktoré nadobudol na základe kúpnej zmluvy z 15. februára 2000 od predávajúceho úpadcu, v zastúpení správcom konkurznej podstaty a súhlasu príslušného konkurzného súdu opatrením zo 14. decembra 1999 za kúpnu cenu 33.193,92 €, ale ktoré žalovaný správca konkurznej podstaty úpadcu v konkurze, 29. októbra 2007 zapísal do konkurznej podstaty úpadcu. Z bodu 13 nálezu vyplýva, že skutkovo išlo o situáciu, keď privatizovaný majetok od štátu získala spoločnosť, ktorá ju v rámci speňažovania svojho majetku v zastúpení správcom konkurznej podstaty a so súhlasom konkurzného súdu previedla kúpnu zmluvou z roku 2000 s povoleným vkladom vlastníckeho práva 9. marca 2000 do príslušného katastra nehnuteľností na sťažovateľa. Najvyšší súd konštatuje, že Ústavný súd SR nerozhodoval o porušení článku 20 ods. 1 Ústavy SR (právo vlastníť majetok) ani o porušení čl. 1 (Ochrana majetku) Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ku ktorým judikatúra je pre všeobecné súdy rozhodujúca v občianskoprávnom konaní o určení vlastníckeho práva interpretačne záväzná v zmysle čl. 152 ods. 4 Ústavy SR pri hmotnoprávnej interpretácii ustanovenia § 126 ods. 1 OZ. Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd nerozhodol, že došlo k porušeniu práva na ochranu majetku sťažovateľa ako dobromyseľného nadobúdateľa, ale vrátil vec súdu na ďalšie konanie pre porušenie práva na súdnu ochranu za účelom opätovného právneho posúdenia a vecného odôvodnenia nového rozhodnutia. Táto skutočnosť následne umožnila, aby právne otázky nadobúdania vlastníckeho práva boli predmetom ďalšieho skúmania, ktoré bolo uzavreté v rámci všeobecných súdov rozhodnutím Veľkého senátu Obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 VObo 2/2020 zo dňa 27. apríla 2021.

32. Najvyšší súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1 VObo 2/2020). V otázke prelomenia zásady nemo plus iuris a s tým súvisiaceho nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa, došlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a to prostredníctvom uznesenia veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia (ďalej len „veľký senát“) z 27. apríla 2021 sp. zn. 1 VObo 2/2020.

33. K retrospektívnym účinkom zmenenej judikatúry dovolací súd vyjadruje vo svojich rozhodnutiach (sp. zn. 8 MCdo 4/2014, 3 Cdo 223/2016, 3 Cdo 198/2017, 9 Cdo 67/2020, 7 Cdo 20/2021) priebežne stabilný názor, že pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu a iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti, ale nový právny názor je potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza.

34. V predmetnom rozhodnutí veľký senát vo vzťahu k nastolenej právnej otázke okrem iného uviedol, že slovenská právna úprava nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka vo všeobecnosti neupravuje, keďže vlastnícke právo možno nadobudnúť len zákonom predpísaným spôsobom. To platí tak v prípade derivatívneho nadobúdania vlastníckeho práva, ako aj v prípade originárneho nadobúdania vlastníckeho práva. Nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka právna úprava umožňuje len v zákonom upravených prípadoch, predstavujúcich výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť len od vlastníka, a len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci a umožňuje prelomenie zásady nemo plus iuris. Veľký senát dodal, že z predmetného

konštatovania vyplýva, že neprichádza do úvahy, aby súdy bez toho, aby existoval zákonný podklad, rozširujúco vyvodzovali možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa tým spôsobom, že samotná dobrá viera nadobúdateľa postačuje na priznanie jej vlastníckeho práva, t. j., že by nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka bolo prípustné vo všeobecnosti. Uvedené platí bez ohľadu na to, že zotrvanie na zásade *nemo plus iuris* môže pôsobiť v subjektívnej rovine nespravodlivo voči nadobúdateľovi veci. Zároveň uviedol, že nadobudnutie veci v dobrej viere od nevlastníka vo všeobecnosti (t. j. okrem prípadov výslovne predpokladaných zákonom) nie je možné zaradiť ani medzi iné skutočnosti ustanovené zákonom, na základe ktorých možno nadobudnúť vlastnícke právo k veci (podľa § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

35. V rozhodnutí tiež poukázal na výnimky zo zásady *nemo plus iuris*, uprednostňujúce ochranu dobromyseľného nadobúdateľa, ktoré sú taxatívne upravené naprieč jednotlivými právnymi predpismi. Medzi tieto výnimky zaradil ustanovenia § 486 Občianskeho zákonníka, § 446 Obchodného zákonníka, § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch a § 61 Exekučného poriadku (v znení účinnom do 31. marca 2017), (resp. § 140 ods. 2 písm. l/ v spojení s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 01. apríla 2017), pričom uviedol, že v iných prípadoch má dobrá viera nadobúdateľa význam len pri nárokoch podľa ustanovenia § 126 ods. 2 v spojení s § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorých sa však nadobúdateľ v dobrej viere - ktorý sa nestal vlastníkom veci s poukazom na zásadu *nemo plus iuris* - nemôže domáhať voči skutočnému vlastníkovi veci.

36. Ďalej konštatoval, že pri posudzovaní zásady *nemo plus iuris* (resp. ochrany dobromyseľného nadobúdateľa) je potrebné rozlišovať situácie, kedy došlo po uzatvorení kúpnej zmluvy k zrušeniu nadobúdacieho titulu predávajúceho od situácie, kedy sa predávajúci vôbec nestal vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu (absolútnej) neplatnosti zmluvy ako nadobúdacieho titulu na strane predávajúceho. Dodal, že v prípade neplatnej zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nedochádza k právnym následkom ňou predkladaným. Uvedené okrem iného znamená, že ňou nedochádza k prevodu vlastníckeho práva z prevodcu na nadobúdateľa a keďže nadobúdateľ vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nenadobudol, nemôže s danými nehnuteľnosťami nakladať, čo okrem iného znamená, že nadobúdateľ ich nemôže ďalej previesť na ďalší subjekt (ktorý sa v takom prípade taktiež nemôže stať ich vlastníkom).

37. Výslovil tiež záver, že je potrebné naďalej zotrvať na právnom závere vyslovenom najvyšším súdom už v rozsudku sp. zn. 1 Cdo 96/1995 (publikovanom v časopise *Zo súdnej praxe* pod č. 39/1998), v zmysle ktorého „absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona a hľadá sa naň, ako by nebol urobený; táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením a nemôže sa konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.“ Možnosť prelomenia zásady *nemo plus iuris* - okrem zákonom predvídaných výnimiek - nie je podľa veľkého senátu možné odvodiť ani zo znenia ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, a to ani s odkazom na článok 1 ods. 1 ústavy, z ktorého ako takého tiež nie je možné odvodiť uprednostnenie ochrany dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti pred ochranou jej vlastníka alebo aspoň pomerovanie medzi ochranou vlastníka veci a dobrou vierou ďalšieho nadobúdateľa.

38. Dospel k záveru, že dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľnosti v správnosť zapísaného údajov v katastri nehnuteľností o jej (predchádzajúcom) vlastníkovi nepostačuje pre záver súdu o tom, že mohol nadobudnúť vlastnícke právo (a pre poskytnutie ochrany tomuto právu), ak sa preukáže, že táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu, že predchádzajúca zmluva o prevode nehnuteľnosti predstavovala absolútne neplatný právny úkon. Z dôvodu absolútnej neplatnosti zmluvy predávajúci nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti a rovnako tak nemohol „neexistujúce“ vlastnícke právo previesť na ďalšiu osobu, hoci konajúcu v dobrej viere. Naďalej tak je potrebné zotrvať na právnom závere, že absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, ak na jeho základe

už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

39. K otázke vplyvu absolútnej neplatnosti právneho úkonu na práva dobromyseľných nadobúdateľov sa vyjadril ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 50/2010. Poukázal v ňom na zásadu rímskeho práva (*nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet*), v zmysle ktorej nikto nemôže previesť na iného právo, ktoré sám nemá. Zdôraznil, že platne nemôže nadobudnúť vlastnícke právo právny nástupca, ak subjekt, od ktorého odvodzuje (derivatívne) svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti, toto právo nikdy nenadobudol, a teda ho ani nemohol ďalej platne previesť. Vo všeobecnosti možno za vlastníka považovať osobu, v prospech vlastníctva ktorej svedčí nadobúdacie konanie („modus“) a zodpovedajúci právny titul („titulus“), napríklad zmluva. Pokiaľ „titulus“ preukazuje právo inej osoby než „modus“, je potrebné určiť, kto je vlastníkom. Za vlastníka je v takom prípade považovaný ten, v prospech práva ktorého svedčí nadobúdaci titul. Neplatný právny úkon ale nemá právne následky, aké má platný právny úkon; na jeho základe preto nedochádza k prevodu nehnuteľnosti. I keď v prípade neplatného právneho úkonu o prevode nehnuteľnosti „prevedených“ ďalej na iných nadobúdateľov svedčí v prospech týchto ďalších nadobúdateľov „modus“, chýba im „titulus“. Dobrá viera týchto ďalších nadobúdateľov je významná len potiaľ, že im možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa (§ 129 a nasl. Občianskeho zákonníka). Dobrej viere ale súčasný právny poriadok žiadne iné právne následky nepriznáva. Ochrana, ktorú poskytuje nadobúdateľovi, nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Inými slovami: pokiaľ zápis v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti, má skutočnosť prevahu nad zápisom v katastri.

40. Na rovnakom právnom náhľade na možnosti nadobudnutia vlastníctva nehnuteľnosti od toho, kto nie je (nebol) jej vlastníkom, zotrváva aj odborná právnická literatúra, v ktorej sa uvádza napríklad to, že „vo vzťahu k možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva na základe absolútne neplatnej kúpnej zmluvy sa možno stotožniť s právnym názorom, podľa ktorého Občiansky zákonník *de lega lata* možnosť dobromyseľného nadobudnutia vlastníctva od nevlastníka neupravuje ako pravidlo, ale len ako výnimku z pravidla (pozri napr. nadobudnutie vlastníckeho práva pri prevode od tzv. nepravého dediča podľa § 486 Občianskeho zákonníka) a dobromyseľnosť kupujúceho nemôže nahradiť chýbajúce vecné oprávnenie právneho predchodcu predávajúceho. Tieto výnimky z pravidla nemožno ľubovoľne rozširovať bez toho, aby takúto možnosť zákonodarca pripustil. Preto je nutné zotrvať na dôslednom uplatnení zásady „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“ aj v prípadoch, ktoré sa môžu javiť ako nespravodlivé. Aj z hľadiska predvídateľnosti rozhodovania súdnej moci je preto potrebné odmietnuť možnosť nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka len na základe princípu ochrany dobrej viery aj v iných prípadoch ako tých, ktoré Občiansky zákonník výslovne upravuje“ (viď publikáciu Občiansky zákonník II., Števček, Dulak, Bajánková, Fečík, Sedlačko, Tomašovič a kol., Nakladateľstvá C. H. Beck, 2015, str. 2087).

41. Vzhľadom na rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia, najvyšší súd pristúpil k posúdeniu dovolateľom nastolenej otázky v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP.

42. Najvyšší súd uvádza, že právny záver vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia je aktuálny a berie naň zreteľ v tomto preskúmanom prípade, nakoľko oba súdy ako rozhodujúcu právnu otázku riešili práve kolíziu týchto dvoch ústavných princípov, a to princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka.

43. V prejednávanej veci súdy konštatovali, že darovacia zmluva, ktorú žalobkyňa uzavrela dňa 13.08.2009 so žalovaným 1/ a zmluva o zriadení vecného bremena vo forme notárskej zápisnice sp. zn. N 160/2009, NZ 27239/2009 dňa 13.08.2009, je absolútne neplatnou zmluvou, a to v dôsledku tej skutočnosti, že žalobkyňa tento právny úkon vykonala v duševnej poruche, ktorá ju robila na takéto úkon neschopnou. Ďalej konštatovali, že za takýchto okolností žalovaný 1/ nemohol platne zriadiť ani vecné bremeno v prospech žalobkyne, a preto toto nemôže byť zapísané v katastri nehnuteľností, ale na druhej strane nemohol ani platne nadobudnúť a previesť vlastnícke práva k predmetnému bytu na žalovaných 2/ a 3/ kúpnu zmluvou uzavretou dňa 24.06.2016, ktorej vklad bol povolený podľa zápisov na listoch vlastníctva pod V 3433/16 dňa 22.08.2016. Vo vzťahu k dobromyseľnému nadobudnutiu k

bytu zo strany žalovaných 2/, 3/ súdy konštatovali, že išlo o to, že súdy v prejednávanej veci nemohli pripustiť, aby „ochranu žalovaných 2/ a 3/, ako dobromyseľných nadobúdateľov na základe princípu ochrany dobromyseľných nadobúdateľov vlastníckeho práva pred ochranou duševne chorej osoby, ktorá bola k uzavretiu absolútne neplatného právneho úkonu v podstate zmanipulovaná svojim okolím. Individuálne skutkové okolnosti v predmetnej veci súd prvej inštancie opísal podrobne v svojich dôvodoch, dovolací súd poukazuje na bod 32. odôvodnenia, z ktorého vyplynulo, že pokiaľ sa týka uzatvorenia darovacej zmluvy v roku 2009, žalobkyňa konala v duševnej poruche, ktorá ju robila nespôsobilou na uzatvorenie tak vážnej zmluvy. Nebola schopná operovať s pojmami a predstavami, podliehala vplyvu okolia a ľahko sa mohla stať obeťou zneužitia. Podľa presvedčenia súdu, nemohla posúdiť následky svojho konania ani právne následky svojho právneho úkonu, ktorý pred notárom urobila. Bolo nutné si tiež uvedomiť, že žalobkyňa v roku 2009 ani po súčasnosť nemala zákonného zástupcu. Teda napriek skutočnosti, že evidentne trpela duševnou poruchou a nebola schopná samostatnej existencie bez pomoci rodiny, prípadne susedov a svojho okolia, nemala osobu, ktorá by strážila „jej právne záležitosti“. Žalobkyňa bola slabšou zmluvnou stranou a práve vzhľadom na jej duševnú a rozumovú vyspelosť si zasluhuje dôslednú súdnu ochranu. Žalobkyňa od malička po súčasnosť pre svoj zdravotný hendikep nebola schopná byť „bdelým“ vlastníkom a prevodcom vlastníckeho práva. Súd preto nemohol pripustiť, aby povýšil ochranu žalovaných v rade 2/ a 3/ ako dobromyseľných nadobúdateľov na základe princípu ochrany dobromyseľných nadobúdateľov vlastníckeho práva pred ochranou duševne chorej osoby, ktorá bola k uzavretiu absolútne neplatného právneho úkonu v podstate zmanipulovaná svojim okolím.

44. Vec prejednávajúci senát, súc viazaný právnymi závermi vyslovenými veľkým senátom v uznesení z 27. apríla 2021 sp. zn. I VObdo 2/2020, vychádzajúc z ustanovenia § 48 ods. 3 veta prvá CSP, dospel v preskúmanom prípade k záveru, že pokiaľ súd prvej inštancie v spojení s odvolacím súdom založil svoje rozhodnutie na právnom názore, podľa ktorého ochrana žalobkyne ako pôvodnej vlastníčky spornej nehnuteľnosti zaručovaná zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ a nerozhodol o prelomení tejto zásady v prospech žalovaných ako dobromyseľných nadobúdateľov, tak je možné vyhodnotiť, že súdy vo svojich rozhodnutiach vec správne právne posúdili a dovolanie žalovaných 2/, 3/ nie je dôvodné. Pričom konštatuje, že z rovnakých právnych názorov vychádza napr. aj ostatné rozhodnutie NS SR pod č. k. 7 Cdo 77/2020 zo dňa 24. augusta 2022.

45. Na základe vyššie uvedeného dovolateľmi označené rozhodnutie najvyššieho súdu nepredstavovalo v okolnostiach posudzovanej veci rozdielne rozhodnutie (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP).

45.1. Na základe uvedeného nie je možné konštatovať ani odklon od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, teda ani dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

45.2. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dovolanie žalovaných 2/ a 3/ zamietol podľa § 448 CSP ako nedôvodné.

46. Žalobkyňa bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol jej nárok na náhradu trov dovolacieho konania, o ktorom dovolací súd rozhodol podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

47. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.